

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL

FENT CARRERANY

MARIA DE LA SALUT

ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA
DE MALLORCA

Número 113

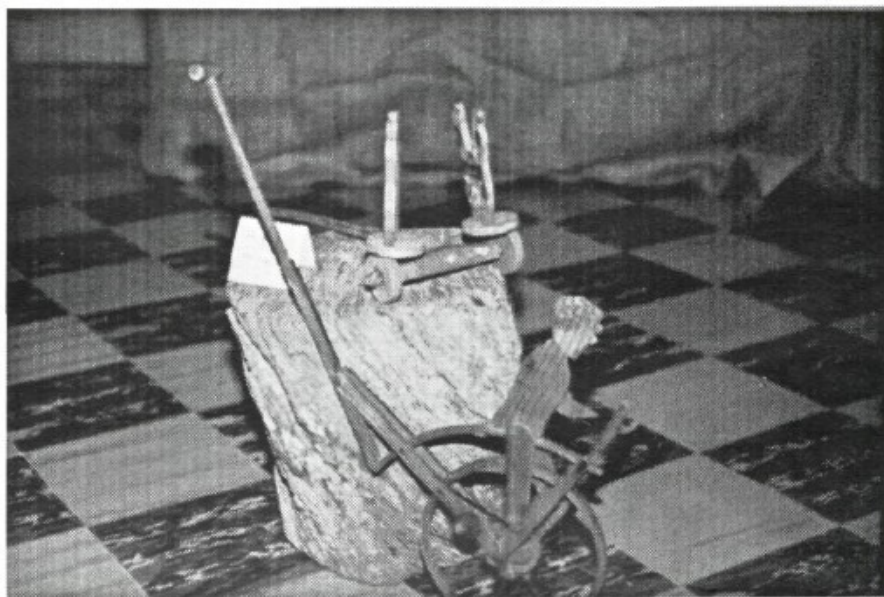
Any X

GENER, 1996

*EXPOSICIÓ
D'ARTESANIA A
CAN GASPAR*

*I DE JUGUETES
A SA CAPELLA
FONDA*

LA GROSSA DE NADAL, A MARIA!

Sumari

Editorial i sumari	2
La grossa der Nadal arriba a Maria	3
Missatge de Nadal i Cap d'any	4
Infomacions de la parròquia	5
Sesd matances des Rebrot	6
Presentació del llibre El nostre	
patrimoni cultural: el Patrimoni tudat	8
Sopar de despedida amb en Pere Fons	8
Carta als reis Mags	9
Els altres	10
Acordar donar, no vol dir haver donat	11
Exposicions de Nada	11
Bullit de Notícies	12
Demografia. Telèfons d'interès	14
El temps.	15
Trobada de delegacions de l'OCB	15
100 anys de radiologia al món.	
97 anys de radiologia a Mallorca	16
Sessió Plenària de dia 14 de desembre	18
Històries per a incitar a l'insomni	20
Carrerany Esportiu	22
Assemblea General de l'Associació	24
Calendari de Fent Carrerany	24

FOTOGRAFIES:

Miquel Morey Mas
Joan Gelabert Mas
Magí Ferriol Bauzá
Manuel Herrera Savall
Ultima Hora

:

EDITORIAL

A Maria passen coses, continuament, sense parar. Algunes bones, altres no tant. En aquest primer número de l'any 96, en teniu un bon exemple: la grossa de Nadal que arriba al poble, les matances de l'Esplai, el futbol, l'escacs, els actes festius, la Mare de Déu, els marroquins, ... Ens adonam que el tarannà del poble és especial, molt nostre. No tot va bé però tampoc no tot va malament.

Tots aquests petits fets, petites històries que formen l'enfollall de la vida és el que mes rera mes, any rera any, hem intentat que quedassin reflectides en forma de paraula o imatge en les pàgines d'aquesta, la vostra revista. I si vosaltres, lectors, n'estau satisfets, feis ens ho saber, que això serà la nostra paga.

I això, en a què ve? Direu. Idò, ens explicam. Arribam a una altra fita. L'any 1994, arribarem a l'edició del número 100. Ens aturarem i ens mirarem un poc a nosaltres mateixos i el que havíem fet fins aleshores i ho celebrarem d'una manera especial, amb una sèrie d'actes, als quals hi participà tot el poble. Idò bé, aquest any que just acaba de començar, complirem 10 anys de vida, d'associació i de revista. El primer número, el zero, veié la llum, el mes de Juny de l'any 1986.

És per això que també ho volem celebrar d'una manera especial amb tots vosaltres i després continuar... fins que se'ns acabin les idees.

A l'assemblea general del proper dia 13 paralarem d'aquestes coses i les vos farem saber quan ho tinguem enllestit. Per ara just ens resta desitjar-vos que tengueu un venturós any 1996.

10 ANYS FENT CARRERANY, 10 ANYS FENT HISTÒRIA

EQUIP DE REDACCIÓ:

Magí Ferriol Bauzá
Joan Gelabert Mas
Margalida Mas Vicens
Miquel Morey Mas
Onofre Sureda Ribas

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:

Jaume Mestre Llompart, Cristòfol Soler i Cladera, Grup d'Esclai Es Rebrot, Pere Oliver Vives, Miquel Oliver i Roig, Francisca Maria Bergas, Manuel Herrera Savall, Jeroni Bergas Ferriol i Josep Ferriol Torelló.

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY

Fax: 971-525585

Sant Miquel, 11

07519- Maria de la Salut

Nº DEPÒSIT LEGAL: PM-457/1986

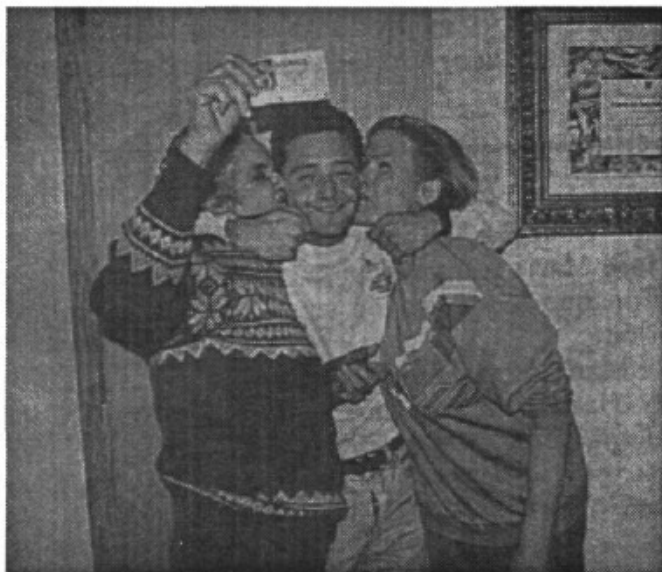
La redacció de Fent Carrerany
no es fa responsable de les
opinions dels qui hi escriuen

LA GROSSA DE NADAL ARRIBA A MARIA.

Quasi 300 milions de pessetes varen esser els que la Grossa de Nadal va deixar al nostre poble. El número 45.495 ha passat a formar part de la numerologia de Maria. En Bernat «Cuquet» va comprar una sèrie d'aquest número a una carnisseria de Ciutat i de tornada cap a Maria va intercanviar un dècim amb un carnisser de Santa Eugènia i els restants els va repartir entre els seus familiars, un tio i les "empleades" de la matança. El matí del dia 22 de desembre va esser molt emocionant per a les dones que fan feina a la fàbrica d'embotits. Escoltant la ràdio no podien donar crèdit al que escoltaven, el número de la grossa era el seu i les llàgrimes i mostres d'alegria no es varen poder contenir. Alguns dels premiats, hores després, encara no havien sortit de l'estat de sorpresa.

Instants després, els banquers no donaven raó a les seves cames i els faltava temps per contactar amb els guanyadors. Alguns emprats de banc no habituals a Maria es deixaren veure i la gent a poc a poc anava coneixent la feliç notícia.

L'alegria als carrers de Maria era molta. Fins ara sempre havien vist per les pantalles de televisió com ciutadans de Andalusia, Canàries o Catalunya, per posar un exemple, botaven contents perquè la sort els havia tocat i nosaltres incrèduls no ho acabàvem d'entendre i amb enveja volíem esser ells. A partir d'ara ja podem dir que

coneixem a algú que realment ha tret la grossa de Nadal. El sentiment d'alegria entre els mariandos era gran ja que ens queia a prop la sort.

Sense cap dubte que aquest premi serà decisiu pels afortunats per afrontar el seu futur immediat i la resta seguirem esperant a veure si alguna vegada també ens toca. Ara s'haurà posat més difícil, ja que repetir...

Missatge de Nadal i Cap d'Any

Quan arriba Nadal sembla com si tots haguéssim de fer un repàs, una anàlisi conscient, d'allò que hem fet al llarg de l'any que acaba, per arribar a definir, a partir d'aquesta anàlisi reflexiva, que volem per a l'any que estam a punt d'encetar. Com a president de la Gomunitat Autonoma de les Illes Balears i encara que només fa sis meses que vaig ser investit per ocupar el càrrec, voldria referir-me de bon principi a aquest passat immediat i també, al futur que s'acosta. Però, abans de parlar d'allò que defensam i que en bona part, esper que es faci realitat al llarg del 1996, vull felicitar les festes als ciutadans de les Illes: vos desitj a tots un bon Nadal, uns dies esplèndids, que els Reis compleixin les expectatives que teniu i que l'any 1996 sigui feliç i fructífer

Dit això, vull reprendre la reflexió sobre l'oportunitat de fer balanç que proporcionen aquestes festes. Tal volta és que les commemoracions periòdiques ens inciten, si més no indirectament, a la reconsideració, a interioritzar quin sentit tenen les nostres actuacions. Potser és el denominador comú de moltes etapes significatives del nostre calendari, establert amb un ritme temporal que permet l'examen, la revisió de conceptes com el naixement, la vida i la mort.

En el cas de les festes de Nadal, crec que cada societat, fins i tot cada individu, té una manera d'entendre-les. Per a molts, els dies de Nadal tenen un profund sentit cristià. Per a altres, probablement per a la gran majoria, aquestes festes tenen també un clar sentit familiar: és el moment en què, d'una manera càlida i acollidora, tots es reuneixen a compartir alegries, preocupacions i esperances. Tampoc no podem oblidar que n'hi ha alguns que consideren les festes de Nadal com una convenció periòdica més de la societat, encara que sigui la més representativa d'una sèrie de valors que tots compartim i la que més aconsegueix mobilitzar la societat a l'entorn d'una fita d'alegria i pau.

Encara que només sigui per aquesta raó, per la riquesa que es desprèn de la diversitat de mentalitats, les festes de Nadal haurien de ser un motiu de satisfacció. Son el fruit de mentalitats, les festes de Nadal haurien de ser un motiu de satisfacció. Són el fruit d'una societat plural, oberta, desenvolupada i tolerant com la nostra. Una societat on tothom té cabuda i on cadascú pot exercir la llibertat que posseeix d'acord amb la seva mentalitat i les seves idees.

Per això, si algú em demanava quin concepte relacionat amb les festes de Nadal, és el més universal i el més acceptat per una societat tan diversa formada per persones lliures, jo diria que és el concepte de solidaritat. En efecte, la relació entre Nadal i el sentiment fraternal de

solidaritat és gairebé instintiva, sorgeix d'una manera natural. Si més no amb la naturalitat pròpia de les societats que es poden sotmetre, d'acord amb el seu grau de maduresa, a un exercici de reflexió. Sigui com sigui, aquests dies, i com a president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears som conscient que la societat perfecta no existeix i que la nostra a pesar de ser capdavantera en riquesa dins l'Estat espanyol, tampoc no ho és.

El creixement econòmic provoca desequilibris, i nosaltres hem crescut molt ràpidament. Per tant, si Nadal és la fita de la solidaritat, aquesta és, per a la nostra societat, l'hora d'incidir en la cohesió social. Si hem superat reptes que altres encara han de superar, també hem de ser els primers a mirar més enllà, a saber que l'evolució de les societats s'ha d'estructurar en factors que ens afecten tota la Comunitat i en factors que afecten la qualitat de vida de cada ciutadà. La situació de l'economia de les Balears dins el conjunt de l'Estat espanyol ens produeix un orgull lògic. I encara més, si, a partir d'aquesta realitat podem trobar, tal com pretén el Govern que presideix, la posició que ens correspon dins l'espai europeu. I a més a més, amb la convicció que reunim tots els requisits necessaris per arribar en les millors condicions a una etapa en què la competitivitat estarà lligada a la formació qualitativa, als serveis de tipus tecnològic o al potencial de la intel·ligència a través dels nous sistemes de comunicació.

Però també és cert -i els darrers esdeveniments que s'han produït a Europa o en un país com França ho demostren així- que és difícil anar endavant si es perd l'harmonia social, si els ciutadans no tenen confiança en els elements que garanteixen la convivència i l'equilibri, i sentin que no poden assegurar el seu futur lliurement. Al meu entendre, parlar de solidaritat no només significa arbitrar, dins les nostres possibilitats, totes les mesures necessàries per evitar l'aïllament laboral i social dels més desfavorits. Aquest objectiu és bàsic i això ho entenem quan, des del Govern Balear, donam preferència a Programes de formació ocupacional o de disponibilitat

d'habitatges. Però també és bàsic estendre la convicció que les societats s'han d'enfrontar a nous reptes amb una mentalitat superadora de l'individualisme insolidari. La nostra és una comunitat amb una llengua, una identitat pròpia. I també ha de ser part d'aquesta comunitat, singular i diferenciada el sentiment d'un futur compartit sense exclusions socials.

Quan, en el debat sobre l'estat de l'autonomia vaig exposar davant el Parlament balear el programa del Govern que presidesc, un dels punts fonamentals va ser el del creixement sostenible. Una concepció que volem aplicar al desenvolupament territorial, conscients que la preservació del medi ambient és voluntat dels ciutadans de les Illes, els quals representam, i, a més, un dels principals atractius que fonamenten la indústria cabdal de les Balears: la turística. Per tant, creixement sí, però creixement harmònic i equilibrat i si aquest és el criteri que defensam en el cas d'un recurs objectiu com és el territori, amb més raó l'hem d'impulsar, quan consideram els interessos

globals d'una comunitat que vol identificar-se amb el progrés, però també amb la qualitat d'aquest progrés.

Una societat que progressa, una societat justa, serena i més humana. Aquest és el model que pretenem i que, al meu entendre hem d'aconseguir amb l'esforç de tots, encara que sigui responsabilitat meua demanar-vos que treballeu amb nosaltres, dia rere dia, per edificar el futur que volem. Amb confiança, perquè tenim les eines que poden configurar una expansió sòlida i madura. Per tant, anem-hi tots junts, i no deixem que dissensions insubstancials o debats inútils ens facin perdre temps i energies.

Amb la seguretat que ens acompanyareu en el camí que marquen aquests ideals, vos desitj unes bones festes, un bon Nadal i un feliç, any 1996.

Cristòfol Soler i Cladera

President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

INFORMACIONS DE LA PARRÒQUIA

Benvolguts amics de Maria. Aprofitam una vegada més "Fent Carrerany" per donar-vos unes informacions:

-) A partir d'aquest mes de Gener posarem en marxa un calendari de celebracions comunitàries de baptisme. Per una millor organització i també perquè la celebració baptismal, mentre sia possible, sia comunitària. Per això vos demanam que en tot i que vos sia possible vos adapteu a les dades que ara vos donam:

Gener: Diumenge 14. Febrer: Dissabte 10. El temps de quaresma no hi ha baptismes, fins a Pasqua. Abril: A la vetlla Pasqual i Diumenge 21. Maig: Dissabte 11. Juny:

Diumenge 16. Juliol: Dissabte 13. Agost: Diumenge 11. Setembre: Dissabte 14. Octubre: Diumenge 13. Novembre: Dissabte 16. Desembre: Diumenge 8. Com veis, posam un mes el dissabte i l'altre el diumenge. L'hora del baptisme es posarà amb els pares.

-)També per aquelles parelles que es pensen casar, hi haurà un altre curset prematrimonial, dies: 4-5-6 de Març, a la Rectoria de Costitx.

-)Ja hem posat les dades de les primeres comunions: seran 28 d'Abril a les 11,00; 22 de Juny a les 18,00 i 25 de Juliol (St. Jaume) a les 18,30.

-)L'inici de la catequesi d'enguany serà diumenge dia 14 de Gener, a l'ofici de les 11,00.

-)Respecte dels funerals hem pensat els següent: Els dissabtes i diumenges a les 19,00 (No podem canviar les misses dels dissabtes i diumenges). Els altres dies feiners a les 20,00. El dol es despedirà sempre després de la missa.

-)I sempre que tengueu un problema d'horari o dia, sigui el que sigui, acudiu a nosaltres, no vos quedeu amb el "diuen que diuen...."

SES MATANCES DES REBROT

El passat dia 2 de desembre els monitors i els nins de l'esplai fèrem unes matances a Ca'n Gaspar. Amb l'ajuda d'alguns pares -que s'oferiren voluntaris- ens muntàrem unes matances que, tot i fer un poc de vent, anaren acompanyades d'un bon dia.

Els monitors, de bon matí, matàrem el porc i dues hores més tard arribaren els nins. Part dels monitors tallaren la carn, d'altres ompliren llangonisses, uns altres les cosiren... ajudats de pares i pares que també vengueren a primera hora. I la resta de monitors entretenien els nins i nines que acudiren a les matances (que foren gairebé tots).

Els nins -tots junts i no separats en grups com normalment fan les activitats- feren uns dibuixos per penjar, anaren a veure els seus companys que jugaven a futbol, i a cercar llenya per fer el fogueró.

Les matances foren molt ràpides perquè la gent s'organitzà de tal manera que les feines no es retardassin. A tot això, com ja he dit abans, hi va contribuir un dia més o manco assolellat.

Acabades les feines i amb més d'una quarantena de llonganisses fetes, una dotzena de sobrassades i uns bons enfilalls de botifarrons, la gent s'entaulà disposada a dinar. El dinar l'havien fet algunes mares i alguns monitors. Unes cent cinquanta boques afamegades s'abocaren a les sopes i al frit tal i com ha de ser en unes matances autèntiques.

Després de dinar, els nins varen encendre el fogueró que ells mateixos havien preparat i cantaren cançons -poques perquè n'hi havia alguns que estaven avergonyits.

Llavors va venir el millor: l'escurada!!! La quantitat de tassons, ganivets, culleres... era inacabable. Crec que no val la pena dir el temps que tardaren.

Tot i aquesta llarga escurada la gent s'ho va passar força bé i els va agradar tot el que es va fer.

Hem de donar les gràcies a tota aquesta gent que ens ajudà a fer-les i a la gent que ens va donar permís per emprar Ca l'Amo en Gaspar.

A tots, gràcies.

GRUP D'ESPLAI

"Es Rebrot"

Uns feren la feina...

Quedant així de ben feta

*Mentres tant, altres
pararen taula*

*I molts altres se'n
cuidaren de buidar els
plats de sopes i frit.*

Presentació del llibre El nostre patrimoni cultural: el Patrimoni tudat (1836-1994)

El passat dissabte, dia 23 va tenir lloc a la Casa de Cultura la presentació del llibre editat per la Societat Arqueològica Lul·liana, que recull les Actes del 3r Congrés que aquesta associació, més que centenària, dedicà al patrimoni cultural "tudat", entre l'any 1836 i 1994.

El motiu de la seva presentació a Maria va ser degut a l'aportació que l'historiador local Bartomeu Pastor va fer a l'esmentat congrés, explicant el cas del patrimoni tudat al nostre poble.

Els ponents de la xerrada foren presentats per Joan Mas, membre de l'Arqueològica Lul·liana, i catedràtic de literatura catalana de la UIB. Maria Barceló, com a presidenta de l'Associació Arqueològica Lul·liana, inicià l'exposició parlant de l'Associació. La seva història, la seva finalitat i el perquè de la convocatòria de l'esmentat congrés foren els eixos de la seva intervenció. Guillem Rosselló Bordoy, director del Museu de Mallorca, parlà del contingut dels tres congressos celebrats fins ara per l'associació i incidí sobre el contingut del darrer, el qual es presentava ara a Maria en una edició especial. Mostrà la seva preocupació pel fet que avui en dia, encara, la sensibilitat per recuperar, guardar, o no fer malbé el patrimoni cultural col·lectiu és escassa.

Bartomeu Pastor, habitual col·laborador de la nostra revista, parlà de la seva aportació al volum presentat i enumerà aquest patrimoni que, al nostre poble, s'ha fet

malbé, s'ha destrossat o s'ha deixat perdre en poc més de 150 anys. L'inventari recollit abarcava sis grans apartats: 1. Restes arqueològiques. 2. Sistemes de regadiu. 3. Molins de vent fariners i molins d'aigua. 4. Molins de sang. 5. Cases de possessió i 6. Morfologia urbana. Va fer un recorregut per aquests sis grans camps del patrimoni, que en paraules de Maria Barceló és mal anomenat "menor", i es lamentà de la seva desaparició total o parcial. Després, encara que no formassin part del seu treball, volgué citar dos aspectes més: el patrimoni bibliogràfic i el paisagístic.

Les tres intervencions dels ponents varen ser prou sucoses i interessants per motivar la intervenció del públic assistent que omplí la sala on se celebrà l'acte. Des dels aspectes econòmics de la conservació del patrimoni, fins als legals i competencials, passant per la polèmica sobre l'espoliació sistemàtica que, encara, avui dia s'exerceix sobre el patrimoni considerat menor, foren les intervencions del públic assistent. La necessitat de fer un inventari de coses a protegir, tant dins del cas urbà, com fora, foren reivindicades pels ponents, per tal de tenir un instrument legal a mà i actuar sempre que es consideri que alguna part d'aquest patrimoni corre perill.

Després de més d'una hora i mitja l'acte s'acabà amb la felicitació de la presidenta de l'Arqueològica a la gent present per l'interès demostrat per una qüestió que no sembla interessar massa els polítics.

SOPAR DE COMIAT AMB EN PERE FONS

El passat dia 16 de desembre, els membres del Consell de Redacció de la Revista Fent Carrerany i consorts anàrem a fer un sopar de comiat a un dels seus membres més actius des de la seva creació.

Davant la imminent partida cap a Perú ens reunirem a un restaurant d'Artà on sopàrem i celebràrem el Consell de Redacció d'aquest número.

En Pere ens prometé que des del seu destí ens enviarà alguna col·laboració a la vegada que li oferirem les pàgines de la revista per si necessita la col·laboració de la gent de Maria per dur endavant algun dels seus projectes.

CARTA ALS REIS MAGS

Benvolguts Melcion, Gaspar, Baltasar; Reis d'Orient.

Primer de tot voldria excusar-me del meu retard en escriure-vos la carta; però és que amb tantes presses com duim, quasi bé no hi havia pensat.

Com altres vegades he fet, escric aquesta carta pensant, sobretot, amb altra gent.

Primer de tot pens amb aquelles persones, que per motius que sigui, aquest any no han acabat de ser del tot bons al lots; per això vos deman que els duguem CARBÓ:

A tots aquells que han atemptat contra la natura, començant pels responsables de les proves nuclears que s'han duit a terme, (a França deixau-n'hi un bon sac de carbó). També pels "petits" atemptats que altra gent no tan poderosa fa contra la "nostra mare terra", quan surten d'excursió, amb foc, amb fems, destrossant camins,... També per la contaminació que provoquen a les ciutats i pobles. Podríeu posar-los amb el carbó un potet de "Conscienciació", perquè l'any que ve no estiguem tan malament. Ja que si no estimam la terra, la naturalesa, aviat, on viurem?

Ai! ara va allò que més em costa escriure, els toca el torn als polítics. I és que crec que no n'hi cap que es salvi, ni uns ni altres. A tots ells, a part que els metges els haurien de receptar un nou medicament que es diu "Anticorruptus", crec que no es mereixen ni carbó, més ben dit no els deixeu ni carbó, sé cert que en farien negoci; millor que es quedin sense res!

En tot cas els podríeu dur una crema per les bòfegues de la boca, que quan pel març tendrem eleccions els en sortiran moltes, i com que no poden parlar clar, es traven amb la llengua i ens diuen moltes mentides. Jo pens que si per cada mentida que diuen els sortissin dos ditets de banyes, qualcun pareixeria en Banyeta. Ah! i no penseu només amb els de Madrid, per Ciutat també haurien d'anar de través pels carrers estrets. No els aniria gens malament un poquet d'aquell xarop màgic que teniu tan ben guardat, per glopejar; per ventura si en glopejaven un poquet de tant en tant, no s'insultarien tant.

A nosaltres de rebot ens hauríeu de dur un saquet de paciència; sabeu? d'aquella que en pots prendre com més millor. També ens podríeu repartir unes bones ulleres per veure bé qui hem de triar.

Ja sé que n'hi ha molts més que no han estat tan bons, però només vos envii la llista dels noms per FAX, perquè ho tengueu en compte.

Ara pens amb qui aquest any han fet molta feina per ser més bons al lots; n'hi ha alguns que no els queda més remei que esser-ho.

Un bon regal ben gros a la conferència de dones que hi va haver per devers Xina. Que per cert l'església de Roma no els ha escoltades molt; que hi farem!

I també un altre bon regal; de salut, molta; ànim, un parell de sacs; esperit jove i feiner, que no ho acabi mai; al nostre passat Rector Pere Fons, ara que se'n tornarà al Perú, sobretot premiant la feina feta a Maria.

I no ens aniria gens malament que a tots ens duguéssiu una bona anyada, fa estona que no en tenim:

Als pagesos, bones pluges i bona collita.

Als comerciants, bons preus, qualitat, i que els impostos no els mengin.

Als mestres, paciència. Ho torn escriure per si no els basta, paciència, bon humor i bons alumnes que vulguin aprendre.

A les madones de casa, una capsota ben grossa d'estimació.

Als malalts, algú que els visiti.

Als vells, que no caiguin en la soledat.

Als nins, no tantes joguetes i un poc més de temps i estimació dels seus pares.

Als qui han perdut algun parent, un poc de consol i alegria.

Als joves, que es sàpiguen divertir sense alcohol, drogues i córrer molt amb el cotxe.

Als qui els ha tocat la loteria, un poquet de generositat.

I a nosaltres els capellans, bona feina i cara alegre.

No sé si em deix algú. Però sé que vosaltres duis de tot i molt, però també pensau a deixar regals, dins els cofres, per tots aquells que viuen a Àfrica i al sud d'Amèrica; no els deixeu tots per Europa i Nordamèrica.

Moltes gràcies per tot.

Pere Oliver Vives.

ELS ALTRES

No puc deixar de manifestar que aquest escrit sorgeix després d'haver presenciat dues escenes, a Maria, i amb poc temps de diferència.

UNA DE PRÈVIA: Tots, alguna vegada, ens hem trobat en situacions en què la nostra presència es podia qualificar com d'"anormal". Érem fora de context. Ja fos per motius ideològics, socials, lingüístics, etc, érem nosaltres els estranys, els diferents. I no és gens còmode trobar-se en una situació així. Però al manco podíem tenir la seguretat que la nostra situació era més o menys transitòria i prest tornariem a la "normalitat". Però ser permanentment diferents, ser permanentment estranys, no és bo. Crea tensions, equívocs, malestar.

PRIMERA ESCENA: Tres nines magribins -no crec que la major tengués més de deu anys i la petita més de sis- que jo coneixia de vista perquè durant l'estiu s'havien fet amigues de les meves filles -amb les quals es passaven el dia jugant al carrer o a la portassa-, i de les quals l'únic que sabia era la seva condició de filles d'un matrimoni marroquí instal·lat a Maria, caminaven davant meu cap a la plaça. Una dona gran les va veure i per fer-los cas els preguntà: "D'on sou ninetes?". La major respongué: "De Marruecos", mentre la petita afegia espontània i amb un accent mallorquí gairebé perfecte: "De Maria". Aquella escena em va impressionar pel que tenia d'exemplar per entendre el significat de la integració i la identificació del nouvingut amb el món que li serveix de referent vivencial i que en el cas de la petita, Maria, el poble, ja l'ocupava del tot.

SEGONA ESCENA: Plaça de Maria, un dissabte de capvespre. Tres nins magribins, membres d'una altra família acabada d'instal·lar al poble, juguen damunt de la plaça amb una pilota. El major no crec que tenguí més de vuit anys i el menut no fa l'alçada d'un ca assegut. Un nin de Maria, una mica més gran que ells, comença a insultar-los sense to ni so i sense venir a compte de res. Els insults, clarament vexatoris, els recorda la seva condició d'estrangers, d'estrany, de diferents. Uns altres nins s'ho miren, rient i animant el primer a seguir amb els insults discriminatoris i ofensius. Les tres criatures no acaben d'entendre massa què passa, però abandonen aquell tros de plaça i se'n van a l'altra banda a jugar amb la pilota.

LA REFLEXIÓ: Dos processos diferents. Dues situacions diferents que responen a dos enfocaments del problema de l'assimilació dels nouvinguts.

¿Què té de vergonyant, d'il·lícit, de reprovable, que un pare, una mare, cerquin en altres llocs les condicions de vida que, desgraciadament, en el seu territori no troben?

A propòsit d'això, seria bo recordar que encara no fa massa anys el fenomen migratori a Mallorca era just el

contrari de l'actual. Havien estat nombrosos els illencs que havien anat a parar a llocs amb llengües i cultures diferents, cercant un futur que aquí es presentava ben negre. I s'hi quedaren i s'hi integraren plenament formant un tot amb la gent del seu nou país d'adopció.

I això, justament això, és el que voldríem veure aquí amb aquells que vénen a cercar, entre nosaltres, un futur per a ells i per als seus fills. Tota actitud discriminatoria que no cerqui la integració i la igualtat; que vegi en el nouvingut un element estrany, un ésser diferent o inferior, i per tant objecte de burla o d'abús, s'ha de denunciar de manera clara i rotunda.

L'especial situació de desemparament legal que moltíssimes vegades té aquesta gent quan arriba, unit a la dificultat de l'idioma i a la brutal diferència de referents culturals i de comportament que tenen amb la població d'allà on van a parar, els fa enormement febles i subjectes a mil i una injustícies que cal evitar de totes totes.

Que ho seria de bo si es pogués reinvertir els papers i col·locar aquell que discrimina en una situació on fos ell el diferent! Sabeu que s'hi curaria de ràpid de la seva malaltia!

Voldria acabar aquesta breu reflexió recordant alguns dels punts que sortiren a les Jornades sobre les Migracions celebrades a Palma l'any 1988 per l'Obra Cultural Balear i l'Ajuntament de Palma i recollides en un llibre publicat pel mateix Ajuntament l'any 1989 dins la col·lecció Quaderns "Cultura Fi de Segle". En aquest llibre, Bartomeu Bennàssar en la seva ponència "Tarannà ètic davant la immigració", assenyalava una sèrie de punts que calia tenir ben presents en situacions com aquestes i que convé recordar les vegades que faci falta. Entre d'altres, aquests:

1. Dret a emigrar a fi de trobar llocs i mitjans per viure i desenvolupar-se.
2. Dret dels immigrants a un procés de mallorquinització i deure dels autòctons de fer-lo possible.
3. Deure d'oferir a l'immigrant una referència cultural i política valuosa i engrescadora.
4. Deure dels immigrants a reconèixer i conèixer la llengua i la cultura de Mallorca.

Ells, els altres, ho són, ho seran, si nosaltres volem. De nosaltres, de la nostra actuació, de la nostra comprensió i acceptació, en depèn la seva integració ràpida i efectiva.

Pensem que els valors que donem als nostres fills i filles respecte dels nouvinguts, seran els valors que els acompanyaran tota la seva vida. Tractem "els altres" tal com ens agradaria que ens tractassin a nosaltres.

Bones Festes!

Joan Gelabert

ACORDAR DONAR, NO VOL DIR HAVER DONAT

Comentari a "Resposta al senyor Oliver"

Quan, aprofitant-me del dret a la llibertat d'expressió, em vaig atrevir a comentar l'escrit del senyor Mas, referent a la Mare de Déu de Maria, no era la meua intenció, tal i com vaig recalcar, cercar cap classe de polèmica, ni discussió; solament pretenia fer constar la meua opinió simple i pobra, però tan respectable com la del més reconegut erudit. El senyor Mas ha volgut, crec jo, treure a llum la meua ignorància en donar-nos una extensa lliçó com historiador i expert en art. Humilment accept la seva "passadeta" alhora que aprofit per comunicar com m'ha sabut de greu que el meu comentari el molestàs, ja que no tenc per costum menysprear ningú. Ara bé, si el senyor Mas no té sentit de l'humor, la culpa no serà meua, ho sent per ell. Tothom sap el que són tertúlies de cafè i, per tant, al seu darrer escrit em remet quan també parla de les seves tertúlies, les de la Vila, com si aquelles afirmacions que s'hi fan poguessin molestar, que no molestien, els mariers.

Repetesc que humilment accept la lliçó del senyor Mas i si no fos per una dotzena de paraules que inclou en el segon paràgraf del seu escrit-resposta "que pel que sembla, hi ha algú que ho troba -referint-se a vilero- una tara molt grossa" diria que ha estat perfecte. Però aquests dotze mots li lleven tota netedat per no correspondre a la realitat.

I alegrant-me per allò que diu el senyor Mas que se sent orgullós de "tenir cama de mariando", li he de dir també, en justa rèplica, que des de fa molts d'anys presumesc de l'amistat de gran nombre de vileros.

Però no perquè m'hagi agradat la lliçó amb els corresponents topònims, dades històriques i altres detalls (confés que vistes les coincidències entre els anys 1590, 92, 98, acte de donació, topònims, iniciació de les obres de la capella, etc, he tengut la temptació d'"amollar el sac") he de renunciar a la meua tradicional creença. No! Això no em basta! ¿I per què em decant per la tradició quan pareix que tot està de part dels historiadors? Senzillament perquè la mateixa història ens mostra, dia a dia, que aquests, els historiadors, no són infal·libles i que Història i Art no són ciències exactes. Basta veure que encara, avui, no sabem (un poc d'humor senyor Mas) d'on era la Parrala; si de Moguer o de la Palma. Per no anar (ara més seriosament) a cercar l'origen del cèlebre Colón, Colom, Colombo, etc, que uns volen felanitxer, altres eivissenc i molts altres asseguren que fou genovès, cinc-cents anys després de les seves gestes descobridores. I d'Art, no en parlem! Seria molt fàcil confondre aspectes coneguts. Naturalment que els estudiosos sempre tendran més crèdit que no els ignorants-creients. No en mancaria d'altra! Però

la veritat absoluta, no!. Avui, ningú ja no té butlla, gràcies a Déu!.

Resumint. Com vaig afirmar en el primer comentari solament claudicaré davant proves clares, com ara un document en el qual un representant de la capella de Maria -el senyor Roig?- afirmàs que en tal data es va rebre una figura de les característiques que corresponen a les de la imatge actual. Perquè presentar un document que solament revela que "Es va acordar donar", no em serveix ja que acords d'Ajuntaments, de Comunitats Autònomes, de Governos d'Estat, etc, cada dia es pot comprovar com es tornen "paper banyat".

I res més. Polèmiques: per què? El senyor Mas podrà seguir cercant documents mentre aquest creient continuarà amb allò que la seva padrina li va ensenyar: que la Mare de Déu de la Salut de Maria fou trobada dins un claper, on havia restat amagada molt de temps perquè volia ser nostra, del poble de Maria. I no passarà res.

Unes bones festes per a tothom, especialment per als vileros, és el que vos desitj. Un any nou ple de pau i prosperitat. I que la Mare de Déu de la Salut ens assistesqui a tots.

Maria, a 22 de desembre de 1995

Miquel Oliver i Roig

EXPOSICIONS DE NADAL

Enguany, al nostre poble, en podeu visitar dues: una d'artesanía, a Can Gaspar, organitzada per l'Ajuntament i l'altra de joguines antigues, a Sa Capella Fonda, organitzada pel seu Comitè. Estaran obertes fins dia 7 de gener.

BULLIT DE NOTÍCIES

CALENDARI DE FESTES PER L'ANY 1.996

Les 14 festes de les quals podrem gaudir durant l'any 1.996 són les següents:

- Cap d'any, dilluns 1 de gener.
- Epifania del Senyor, dissabte 6 de gener.
- Sant Antoni, dimecres 17 de gener.
- Dijous Sant, dijous 4 d'abril.
- Divendres Sant, divendres 5 d'abril.
- Festa del Treball, dimecres 1 de maig.
- Sant Jaume, dijous 25 de juliol.
- Assumpció de la Verge, dijous 15 d'agost.
- Dilluns de la Mare de Déu, dilluns 9 de setembre.
- Festa de la Hispanitat, dissabte 12 d'octubre.
- Tots Sants, divendres 1 de novembre.
- Dia de la Constitució, divendres 6 de desembre.
- Nadal, dimecres 25 de desembre.
- Segona festa de Nadal, 26 de desembre.

De les 14 festes anteriors, 10 tenen caràcter estatal, 2 són autonòmiques (Sant Jaume i 26 de desembre) i dues tenen caràcter local (Sant Antoni i La Mare de Déu).

TORNADA DE SOR ANDREA

Després de la caiguda sofrida el passat dia 6 d'octubre, a conseqüència de la qual sor Andrea ha hagut de romandre enguixada fins dia 22 de novembre i tot això seguit de rehabilitació (en principi 20 sessions), Sor Andrea no havia trepitjat el nostre poble fins la Nit de Matines, que coixejant i ajudant-se d'un gaiato, no es va voler perdre les Matines i tornà estar entre nosaltres.

Ens ha manifestat que facem públic el seu agraïment a la gent de Maria pel cas que li han fet durant aquest temps. Pensa que hauria de donar gràcies a Déu per la caiguada ja que aquesta li ha permès comprovar com l'estima la gent del nostre poble.

MATINES

La nit del 24 al 25, com és tradicional, tingueren lloc les Matines. Al voltant de les 10'30 h. començaren amb una historieta d'un carter que porta una carta de Jesús a càrrec dels nins del Grup d'Esplai Es Rebrot. Després de la primera lectura tingué lloc el cant de la Sibila, interpretat aquest any per la nina Eulàlia Maria Carbonell Ferriol. Portaren les ofrenes membres de la tercera edat i acompanyant els moments litúrgics amb nades a càrrec del cor parroquial.

REUNIÓ DEL CONSELL MUNICIPAL DE CULTURA I ESPORTS.

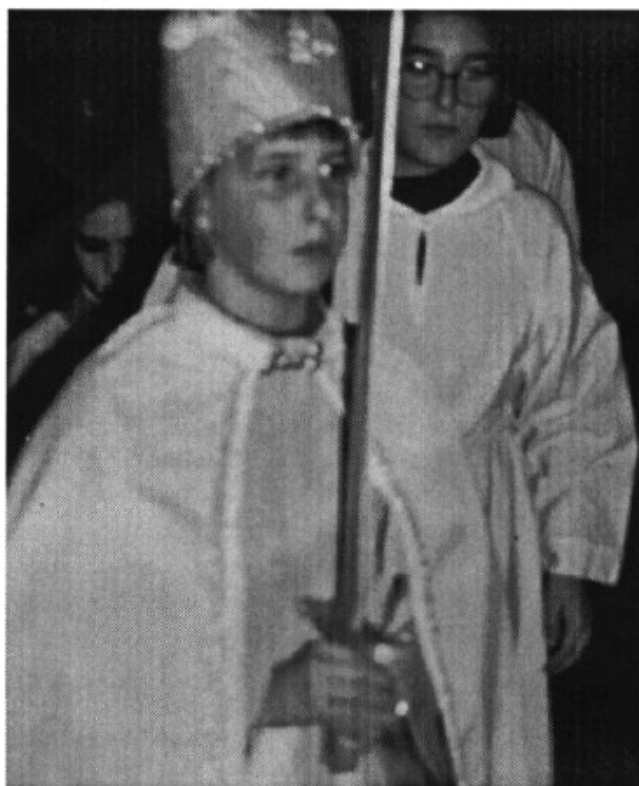
El passat dia 2 de desembre tingué lloc a la Casa de la Vila la reunió del Consell de Cultura i Esports, el tema principal a tractar era el de les subvencions. El primer punt era repassar el reglament de concessions de l'any 1994 que moltes d'associacions no han complit però han cobrat. Seguidament se passà a una proposta de l'ajuntament sobre un mètode de puntuació per cada activitat per rebre subvencions d'acord amb la puntuació obtinguda, des de Fent Carrerany se demanà que s'establís un màxim per associació cosa que l'ajuntament no hi estigué d'acord. El tema era interessant i això ho demostra que la reunió va durar unes tres hores, i per acabar quedarem que l'ajuntament ens convocaria de nou en tenir el reglament modificat i la partida pressupostària que ens hem de repartir.

ESTUDIS LOCALS DE LA MANCOMUNITAT DEL PLA.

La Mancomunitat del pla de Mallorca convoca les primeres Jornades d'Estudis Locals, que se celebraran a Sineu del dia 29 al 31 de març. Els temes de debat són:

- Sineu: el medi i la gent.
- Impactes del turisme rural i l'agroturisme al pla de Mallorca.

Les sessions de les Jornades seran obertes a tothom

BULLIT DE NOTÍCIES

i tant se podrà participar d'oient com presentar-hi comunicacions sobre els temes esmentats. Es té pensat que les Jornades siguin anuals i de caràcter rotatiu per diferents pobles de la Mancomunitat.

Amb aquesta iniciativa es pretén incentivar els estudis centrats en la comarca del Pla a fi d'aprofundir en el seu coneixement. Per més informació telefonau a les oficines de la Mancomunitat, tel. 830431 i 830441.

NOTÍCIES DEL BARÇA.

Afeccionats blaugranes! Ja teniu a la comarca un establiment on podeu adquirir objectes relacionats amb el FC Barcelona, "La botiga del Barça" és a Inca al passeig Colom, (devora el Cine Novedades).

Si cap culé està interessat a assistir al gran matx Barça-Madrid, a disputar a la Ciutat Comtal el proper mes de febrer, vos podeu posar en contacte amb algun membre de la Penya Barcelonista de Maria i per unes 12.000 pessetes podreu assistir a aquest emocionant partit.

VISITES GUIADES PER CIUTAT.

ARCA ens ha fet arribar la síntesi de la campanya "Un recorregut per Palma antiga". Aquesta activitat consisteix en un recorregut pel centre històric de Palma, acompanyats per guies d'ARCA i una dissertació sobre l'evolució urbanística de Palma al llarg dels segles. El recorregut té una durada d'unes tres hores i mitja. Els grups procedents de pobles rebran una ajuda en concepte de transport. Des de Fent Carrerany estam mirant d'organitzar una d'aquestes visites, ja vos informarem quan estigui confirmat.

INEM

A partir de l'1 de gener els tràmits a dur a terme amb l'oficina de l'INEM (Instituto Nacional de Empleo) seran amb la corresponent oficina d'Inca i no amb la de Manacor.

ENQUADERNACIONS

Els interessats en fer enquadrar els dotze números de la revista Fent Carrerany corresponents a l'any 1.995 o d'anys anteriors ens els podeu fer arribar. Els podeu donar a qualsevol membre del Consell de Redacció o directament a en Nofre Sureda Ribas que és el que té relació amb l'enquadrador.

Son bastants els subscriptors que interessats en col·leccionar-la, la fan enquadrar ja que estalvia lloc i evita les pèrdues.

ASSEMBLEA GENERAL DE PREMSA FORANA

El passat dia 21 de desembre tingué lloc la darrera Assemblea General de Premsa Forana de Mallorca a Sant Joan amb l'assistència de 21 revistes.

L'Assemblea que era ordinària tocà temes d'economia i de compliments de convenis per part de les revistes i acabà aprovant per unanimitat una proposta de recolzament a la política lingüística que du a terme el President Soler davant els atacs que ha sofert de part d'alguns dels membres del seu partit i de la Premsa, l'ABC de Madrid principalment.

BETLEM

Com cada any, el grup d'esplai Es Rebrot s'encarrega de fer el Betlem de l'església. Enguany han representat el naixement de Jesús sota el pont d'una autopista, amb semàfors, cotxes,... com si Jesús vengués al món als llindars del Segle XXI.

Des de la Redacció de la revista els volem fer arribar la nostra enhorabona per l'originalitat.

AJUNTAMENT PER LA PAU.

A les passades eleccions, ERC va fer una pintada-reivindicativa a l'abeurador del carrer Comte d'Empuries, cosa que en el moment va "molestar" a sectors del poble poc acostumats a reivindicacions d'aquest tipus. El batle va fer retirar l'anagrama d'ERC i l'Ajuntament se comprometia a cuidar-lo i regar les plantes que hi havia. Però actualment aquest "pacte" ja està trencat per part de la Casa de la Vila ja que les ramelleres han desaparagut i ningú n'hi ha sembrades. Així s'estalvien l'aigua de regar-les.

DEMOGRAFIA

ENS HAN DEIXAT:

L'amo n'Andreu Forteza Bonnín, morí el passat 27 de novembre a l'edat de 94 anys. Viví al carrer de Sa Raval, número 34.

Madò Maria Mestre Mas, morí el passat dia 5 de desembre a l'edat de 87 anys. Viví al carrer Femenia, número 4.

L'amo en Pere Carbonell Mas morí el passat dia 10 de novembre, a l'edat de 66 anys. Viví al carrer de Sa Raval, número 88.

L'amo en Gregori Crespi Martorell morí el passat dia 25 de desembre a l'edat de 59 anys. Viví al carrer de la Lluna, número 13.

Que descansin en pau.

JA L'HAN FETA:

En Rafel Mulet Campins i na Martina Alemany Maimó es casaren el passat dia 16 de desembre a l'església parroquial de Santa Margalida.

Que el vostre amor no acabi mai.

FENT CARRERANY VEN L'AMSTRAD

Si vols un ordinador just per escriure, Fent Carrerany ven el primer que va utilitzar. És un Amstrad i amb pocs diners pot esser teu.

Si estàs interessat, posa't en contacte amb algun membre del Consell de Redacció.

TELÈFONS D'INTERÈS:

AJUNTAMENT	525002
FAX	525194
UNITAT SANITÀRIA (cita prèvia)	525594
APOTECARIA	525020
ESCOLA DE DALT (telèfon i fax)	525083
ESCOLA DE BAIX	525252
CA SES MONGES	525144
LOCAL TERCERA EDAT	525564
PARRÒQUIA	525033
GESA INCA: AVARIES	880077
BOMBERS	085
AMBULATORI D'INCA	502850
URGÈNCIES A TOTA L'ILLA	061
SON DURETA (Centraleta)	175000
AMBULÀNCIES S.S. (Inca)	502850
AMBULÀNCIES	200362
RECAPTACIÓ DE TRIBUTS	
DE LA CAIB (Inca)	505901
ADMINISTRACIÓ D'HISENDA	
(Inca)	505150

HORARIS:

AJUNTAMENT:

de 8'30 a 15 hores.

APOTECARIA:

Matí: 9 a 13 hores.

Horabaixa: 16'30 a 20'30 hores.

UNITAT SANITÀRIA:

de 9 a 15 hores.

BIBLIOTECA:

Dimarts, dijous i divendres: de 18 a 20 hores.

Dimecres: de 17 a 20 hores.

Dissabtes: de 10 a 13 hores.

LÍNIA MARIA-PALMA:

Sortides Maria: 7'30 i 15 hores.

Sortides Palma: 13 i 19 hores.

LÍNIA INCA-MANACOR:

Cap a Manacor: 12'30 i 19'55 hores.

Cap a Inca: 9'40 i 18'50 hores

PUNT D'ATENCIÓ CONTINUADA DE SINEU: Carrer Ponent, número 3.

- Per demanar hora al servei de Pediatria heu de cridar de 8 a 14 hores al 855043

- Per urgències, a partir de les 15 hores heu de cridar al 520292

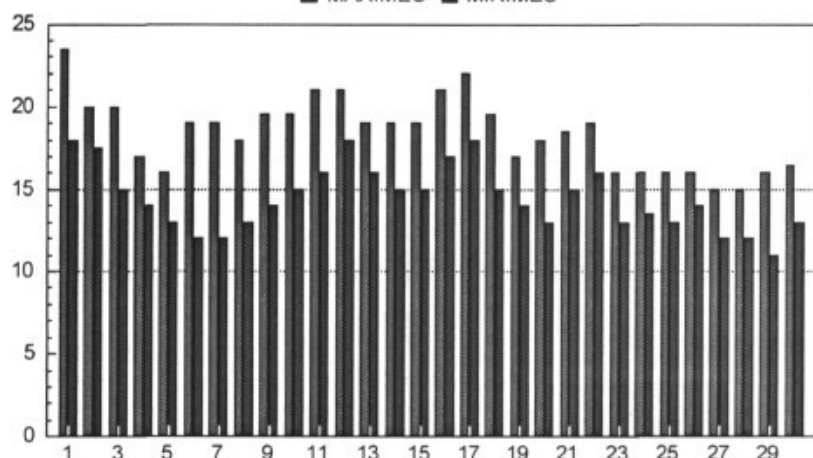
- Preparació pel part, postpart, control de gestació i informació sobre anticonceptius heu de cridar al 236624

El temps

MES DE NOVEMBRE

■ MAXIMES ■ MINIMES

PLUVIOMETRIA

Dia 18 1 l.
Dia 23 95 l.
Dia 26 2'5 l.
Dia 30 1 l.

Temperatura Màxima
23'5 °C (Dia 2)
Temperatura Mínima
11 °C (Dia 29)
Temperatura Mitjana
16'3 °C

TOTAL: 100'5 LITRES

Mitjana Màximes
18'3 °C
Mitjana Mínimes
14'3 °C

TROBADA DE DELEGACIONS DE L'OCB

Com cada any ens tornaren a convidar a la trobada de revistes i delegacions de l'Obra Cultural Balear, enguany el lloc va esser a Inca. La jornada començava a les 10 del matí amb una recepció per part del batle a l'Ajuntament, on ens va adreçar unes paraules i ens va obsequiar amb unes publicacions de l'Ajuntament. Seguidament vàrem fer una visita per Inca guiada per un dels membres de l'OCB i anàrem a berenar. Després de l'àpat continuàrem la visita a la part alta d'Inca on, entre d'altres, visitàrem el convent de les monges tancades i alguns compraren els típics congrets elaborats per les religioses.

Passades les 12 del migdia ens acostàrem al Casal de Cultura, on ja ens esperava el president Antoni Mir, per passar a la part més teòrica de la trobada, el debat de la ponència "Per l'enfortiment de l'OCB. Cooperació i relació". Els temes més importants i que més interessaren als assistents foren:

- Crear un centre de recursos materials per a les delegacions de la part forana.

- Mirar de destinar una persona per tasques administratives de l'OCB de Palma per a la resta de delegacions i entitats vinculades.

- El president va informar sobre la firma d'un conveni de cooperació amb el Moviment de Cultura Popular.

- Fer dues trobades anuals de delegacions de caràcter rotatiu i destinar-ne una per feina i l'altre per festa.

-Totes les publicacions s'interessaren pel tema de l'IVA que se recapta per la publicitat inserida a les revistes. Els més interessats pel tema varen esser els membres de Sa Pobla.

Un cop acabat el debat ens dirigírem al celler Canyamel on ens convidaren a dinar de sopes i tumbet. Ja en el temps de les postres, els joves del grup de teatre de l'OCB ens sorprengueren amb una petita representació d'uns exercicis d'estil de'n Henry Miller, que ens deixaren bocabadats a tots.

Per finalitzar fixàrem el lloc de trobada de l'any següent. Fent Carrerany va oferir organitzar la de l'any que ve a Maria, cosa que va esser acceptada per unanimitat.

Francesca Mª Bergas i Miquel Morey.

100 ANYS DE RADIOLOGIA AL MÓN. 97 ANYS DE RADIOLOGIA A MALLORCA

Manuel Herrera Savall

Primera Part

INICI DE LA RADIOLOGIA AL MÓN I A MALLORCA. ELS PIONERS

El Desembre de 1995, es compleix el 100 aniversari de la Comunicació Preliminar, que el físic alemany Wilhem Conrad Rontgen, presentà a la Societat Físicquímica de Wurzburg "Sobre una nova espècie de Raigs", descoberts el 8 de novembre, en la intimitat del modest laboratori de la seva Càtedra de Física de la Universitat de Ciències de l'esmentada ciutat de Wurzburg.

Aviat verificà Röntgen dues característiques importants en aquestes radiacions, la primera era que podien travessar els cossos opacs amb graus diferents d'intensitat (en el cas del cos humà, permetent la identificació amb tota facilitat de l'esquelet) i la segona: que podien impressionar els clixés fotogràfics.

Modestament, Rontgen, els nomenà Raigs X. Ulteriorment, la Ciència Mèdica, amb la seva utilització generalitzada durant els primers anys de segle XX varen rendir el merescut homenatge al seu descobridor emprant l'epònim de Röntgenologia.

L'impacte del descobriment en el món mèdic i en l'opinió pública fou impressionant. Revistes de tot tipus, diaris de tots els continents parlaren immediatament del fet. Pocs mesos després s'estengueren les demostracions públiques d'aquests desconeguts i fascinants Raigs "X" en les Facultats de Ciències, Hospitals, Teatres, i àdhuc als circs ambulants.

Una mostra de l'impacte del descobriment foren les conferències demostracions realitzades a les Facultats de Física i Medicina de Barcelona durant el mes de gener i febrer de 1896, pel físic Eduard Fontseré i l'estudiant de Medicina, i futur famós radiòleg Cèsar Comas i Llaberia i la denominació premonitòria del nom de radiografia en lloc de electrofotografia, preconitzada pels autors Centreeuropeus, pel fisiòleg i futur famós radiòleg madrileny Antonio Espina y Capo.

A partir de l'any següent esmentarem en una reduïda llista els descobriments relacionats amb la Radiologia, que succeïren vertiginosament

Anys 1897-1899: descobriment pantalla Fluoroscòpica. Irradiació tumoracions de la pell (es troben les primeres aplicacions terapèutiques de l'invent).

Anys 1900-1909: descobriment del Radi (esposos Curie). Es confirma la sensibilitat del tumors a la irradiació amb aquest element i amb els Raigs X.

Anys 1910-1919: es descobreix el tub d'alt buit de Coolidge, les gràcies antidifusores (eviten la radiació difusa) i la papilla de Sulfat de bari que permet la realització de les exploracions radiològiques digestives.

Anys 1920-1929: amb el descobriment dels contrastos iodats es poden visualitzar nombrosos òrgans interns: ronyons i vies urinàries, úter, bufeta de la fel, cor i estructures vasculars. Descobriment de la tomografia (talls fins "en rodanxes" del cos)

1995, any commemoratiu de "Centenari" de descobriments: Segell i matasegells commemoratius del centenari del cinematògraf i del descobriment dels Raigs X.

lineal. Difusió de les aplicacions pràctiques de la Teleroengenteràpia (Radioteràpia profunda als òrgans interns)

Anys 1930-1939: descobriment de la radioactivitat artificial (esposos Joliot Curie) i dels Radioisòtops (proves funcionals emprant les radiacions gamma) al tiroide.

Anys 1940-1949: descobriment de la mamografia i de l'intensificador d'imatge (TV) que permet una millor definició de la imatge de la radioscòpia amb menor dosi de radiació.

Anys 1950-1959: inici de la Medicina Nuclear (proves funcionals empen isòtops radioactius amb representació gràfica o d'imatge) i de l'arteriografia (visualització dels vasos sanguinis) percutània (punció femoral en general). Primera bomba de cobalt (nova font de radiacions amb partícules gamma i fotons) i descobriment de l'Accelerador lineal (radiació amb electrons) que s'utilitza avantajosament amb la irradiació dels tumors.

Anys 1960-1969: desenvolupament generalitzat de la Medicina Nuclear (Gammacambra i utilització rutinària del radiofàrmac Tecnei). Inici de la Radiologia Intervencionista (tècniques senzilles alternatives a la cirurgia dirigides per Raigs X). Aparells operatius d'ecografia (Diagnòstic per Ultrasons - US-) a l'abdomen. Comercialització de les reveladores automàtiques.

Anys 1970-1979: descobriment per Hounsfield de la Tomografia Axial Computada o Computeritzada (TAC o Escàner - Radiologia ajudada per un ordinador). Aquesta tècnica s'empra inicialment en estudis de cervell (1a. generació) i al cap de tres anys al cos sencer (2a. generació).

Desenvolupament de la Resonància Magnètica (imatges obtingudes a partir d'ones de radiofreqüència) i de l'Angiografia per Substracció Digital (descomposició de la imatge en múltiples nivells de densitat). Planificadors en Radioteràpia.

Anys 1980-1989: Desenvolupament Ultrasons amb Doppler (codificació de fluxos vasculars) i per a parts toves, de l'Intervencionisme abdominal i vascular (amb nous catèters i micropròtesis), del TAC en reconstrucció tridimensional i adquisició helicoidal -temps de tall ultracurt- i digitalització de la Radiologia Convencional (tot tipus de radiografies).

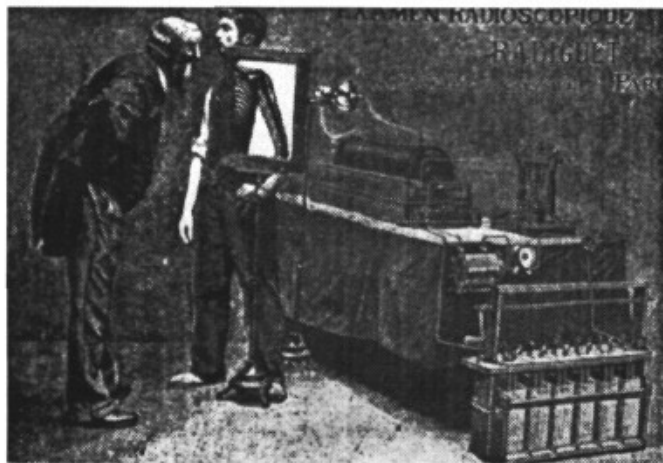
Anys 1990-1995. Li-q-Doppler "en Color". Desenvolupament de la transmissió d'imatges mèdiques per Fibra Òptica i dels Sistemes de Comunicació i Arxiu (PACS)

aplicats a la globalitat de les tècniques de Diagnòstic per la Imatge. RM de 3a. Generació (possibilitat d'adquisició molt més ràpida de les imatges i de disseny d'equips més petits, amb magnet obert inclús, i noves bobines de radiofreqüència per aplicar a totes del zones anatòmiques del pacient.

LA RADIOLOGIA A MALLORCA

El novembre de 1898 i gener de 1899 el Cirurgià mallorquí Pere Jaume i Matas, "Es metge Matas", pronuncia dues conferències i adquireix un equip electrostàtic Marca Radiguet, impressionant les primeres plaques radiogràfiques de Mallorca.

Durant el primer terç de segle utilitzaren, en el nostre entorn, els Raigs X, un nombre reduït de coratjosos professionals. Entre ells cal esmentar el cirurgià Onofre Juaneda i Salom: importador al 1925 per a la seva clínica (La Juaneda de Son Espanyolet de Palma) d'agulles i tubs de ràdium

Fulletó de propaganda del sistema de radioscòpia marca "Radiguet": Es tracta del mateix equip que emprà "es metge Matas" a la seva consulta i en la demostració del 23 de gener de 1899 al Colegio Médico-Farmacéutico de Palma. Al no conèixer encara la perillositat de les radiacions el metge i el pacient no es protegien adequadament, amb plom, de les radiacions. El tub de raigs X està al descobert.

que utilitzà en el tractament de malalts amb tumors prostàtics, genitals i epitelïomes cutanis; l'internista Francesc Sancho, President el 1934, del Col·legi de Metges de Balears i del VII Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana i autor d'un article sobre els "Efectes de la Radioteràpia Profunda", i els traumatòlegs Francesc Valdes Guzman i Vicens Planas i Roselló, fundadors de les respectives clíniques del seu nom.

Durant el 2n. terç cal esmentar, el digestòleg Xavier Garau Armet i el tisiòleg Joan Manera Rovira (viu i de 96 anys d'edat en l'actualitat), ex-director del Dispensari d'Higiene Social (antituberculos) de l'Ajuntament de Palma i del de l'Hospital de Malalties del Tòrax "Juan March".

El primer rontgenòleg (radiòleg) en sentit estricte va ser el Dr. Josep (Don Pep) Rovira Sellarés que s'estableix com a radiòleg privat. En el 1941 instal·la el seu 2n gabinet al seu emplaçament actual al carrer de la Missió de Palma. En 1946 importa dels Estats Units el primer aparell de Radioteràpia d'altres prestacions de la nostra comunitat. Com a Oncòleg (especialista en Càncer, que treballa amb les radiacions), Pep Rovira fou un veritable mestre, entusiasta, meticolós i

consciencios, morint a Ciutat el 1985.

Cal esmentar també l'activitat dels ja radiòlegs "genuïns" com els Drs. Bartomeu Amer Bibiloni, que va desenvolupar la seva tasca assistencial en la Clínica Mare Nostrum durant més de 40 anys, a Felipe Arquero radiòleg de l'Institut Social de la Marina i la Clínica Naval de Balears, i els Drs. Mario Trujillo i Andreu Muntaner Ramonell que compartiren Gabinet privat i treballaren pel "Seguro Obligatorio de Enfermedad" a partir de 1945.

Bernat Rovira Marqués continuà les tasques laborals radiològiques en el Gabinet del seu pare Don "Pep", incorporant progressivament equips de tecnologia capdavantera com nous generadors, reveladores automàtiques de plaques radiogràfiques, intensificador d'imatge i equips de radioteràpia profunda i telecobaltoteràpia. Bernat Rovira treballà també a l'Hospital de la Creu Roja durant el període en què aquesta institució disposà d'un equip de Cobaltoteràpia, depenent de l'Associació Espanyola Contra el Càncer. Morí de leucèmia de possible origen professional el 1975.

Alejo Lull de Diego, fou nomenat en 1942 Cap de la Secció de Fisioteràpia i Radiologia de l'Hospital General (Provincial), amb dues sales annexes de 9 pacients adscrites a la unitat. En 1956, amb l'ajuda de la Fundació March i coincidint en el temps amb el seu nomenament de Cap de Servei de Radiologia de la Residència Sanitària "Virgen de Lluch" (pluriocupació, característica pròpia del temps), remodelà les instal·lacions, convertint la peculiar Secció Fisioteràpica-Electroradiològica de l'Hospital Provincial (General) en un Servei de Radiologia apte per a les tasques de Radiodiagnòstic i Radioteràpia modernes.

Antonio Alastuey Pruneda que es formà com especialista en Electroradiologia a l'Hospital Militar Gómez Ulla de Madrid, fou nomenat radiòleg de l'Hospital Militar de Palma al 1961, ha treballat a diverses clíniques de Ciutat, Hospital Son Dureta, l'ambulatori "Félix Sánchez" (ubicat temporalment l'actual edifici de Consultes Externes de Son Dureta), a l'ambulatori del Carme i ha dinamitzat l'activitat del gabinet Rovira en els darrers temps, on treballà privadament després de la mort del malaurat Bernat Rovira.

Seguint la trajectòria del Dr. Sancho, Antonio Alastuey, fou elegit al 1982, president del Col·legi de Metges de Balears. Aquest professional es jubilà el mes d'octubre d'enguany. Tots els seus companys el recordarem com un radiòleg valuós i com el genuï representant o la baula radiològica que connecta dues generacions, un professional polivalent capaç de desenvolupar activitats pròpies del Diagnòstic per la Imatge més modernes junt a les tècniques Electrològiques i Radioteràpiques clàssiques.

El Dr. Matias Enseñat Alemany és un exemple característic de radiòleg privat emprenedor. Format al clínic de Barcelona i a Erlangen (Alemanya) inaugurà, al 1954, al carrer Forn de la Creu, un gabinet modèlic en el que progressivament va incorporar els equipaments més moderns del moment: com la tomografia d'alta definició en 1995, l'intensificador d'imatges electrònic i la radiocinematografia en 1962, l'ortopantomografia (radiografia panoràmica de les dents) en 1970, la densitometria òssia (determinació de calci) en 1988 i la Resonància Magnètica en 1991.

(continuarà al proper número)

SESSIÓ PLENÀRIA DE DIA 14 DE DESEMBRE DE 1.995.-

1er.- APROVACIÓ ACTA ANTERIOR.-Fou aprovada per unanimitat.

2on.- DONACIÓ DE COMPTE BATLIA ESCRITS I ASSUMPTES VARIS.-

- Del CIM comunicant l'aprovació definitiva per la CIUM, dia 27/10/95 de la Modificació de les NN.SS. respecte a l'Equipament Civic -Social (zona ECS-11) i modificant l'art. 138 per possibilitar l'ampliació de les edificacions existents (Edifici 3era.Edat) i de la Modificació de les NN.SS. respecte a la desclassificació del Sector SAU num.2- Montblanch.-

- De la Conselleria de Comerç i Indústria del Govern Balear comunicant una subvenció de 20.157,-ptes. per a la 3era. Fira del Mercat d'Ocasió.-

- De la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric del CIM comunicant una subvenció de de 737.760,-ptes per normalització lingüística (Plaques del nom dels carrers).-

- De la Comissió de Cooperació Municipal del CIM comunicant la concessió de cooperació tècnica per a la redacció del projecte de les obres de: "Il.luminació del Poliesportiu Municipal".-

- De la celebració de la 1era. Fira d'Artesania, denominada "Artesans a Maria" a celebrar a Ca'n Gaspar del 22.12.95 al 7.1.96, amb el patrocini del CIM.-

- Del Col.loqui titulat " El Patrimoni Tudat a Mallorca" (El cas de Maria de la Salut) a celebrar el disabte dia 23 de desembre, a les 20 hores, al Saló d'Actes de la 3era. Edat.

- Finalment, el Sr. Batle comunicà als asisstants que el proper dia 19 de desembre estava previst fer-se el tancament de la comptabilitat i la liquidació de l'exercici de 1.993, per la qual cosa només quedaria pendent llistar l'informació comptable i per altra banda, ateses les vacances del funcionari, es comprometia a que abans del dia 31 de gener de 1.996 és donaria als Regidors tota la documentació necessària sobre el tema.

3er.- PROPOSTA DE LA BATLIA DE SOL.LICITUD A LA DIRECCIO GENERAL D'HISENDES TERRITORIALS DE PRORROGA, PER L'EXERCICI DE 1.996, DE LA CONCESSIÓ DE REDUCCIÓ DE RETENCIONS AMB CÀRREC A LA PARTICIPACIÓ DE L' AJUNTAMENT ALS TRIBUTS ESTATALS de la PRO-RROGA, PER A L'EXERCICI DE 1.996,DE LA CONCESSIÓ DE LA REDUCCIÓ D'UNA RETENCIÓ PER UN IMPORT DEL 25% DE LA ENTREGA MENSUAL A COMPTE assignada a aquesta Corporació de la Participació en els Tributs de l'Estat als efectes de compensar la deuta INICIAL de 23.855.962,-ptes. que manten aquesta Corporació pel concepte de l'IVA de l'exercici de 1.992.-

S'aprovà per majoria absoluta, 6 vots a favor, 2 vots en contra, i 1 abstenció:

4art.- PROPOSTA DE LA BATLIA DE CREACIÓ D'UN PUNT D'INFORMACIÓ JUVENIL DEPENDENT DE L'OFICINA D'INFORMACIÓ JUVENIL DE LA

MANCOMUNITAT DEL PLA DE MALLORCA.-

A tal efecte és donà compte i lectura de l'escrit, així com de la certificació de l'acord adoptat per la Mancomunitat del Pla de Mallorca a la sessió plenària ordinària celebrada el dia 18 de Setembre de 1.995, referent a la creació d'una oficina d'informació juvenil; tot i això als efectes de que els respectius Ajuntaments membres de la Mancomunitat acordessin la seva aprovació.

Acte seguit intervení la Regidora de Cultura, Sra. Francisca Bergas per donar una explicació del tema als assistents indicant que amb la creació del referent punt d'informació juvenil el que és pretenia, bàsicament, era de fer arribar més informació i més directa als joves i per tant, d'ajudar a la gent jove.

A continuació va prendre la paraula el Sr. Jaume Mestre del Grup Municipal Independents de Maria suggerint la possibilitat de que el punt d'informació juvenil al Municipi fos itinerant.

Després de breu deliberació, els reunits, aprovaren la proposta.

5é.- APROVACIÓ PROVISIONAL DE LA REVISIÓ DE LES NORMES SUBSIDIÀRIES DE PLANEJAMENT DEL MUNICIPI.-

Es donà compte de l'expedient que s'havia tramitat per a la Revisió de les Normes Subsidiàries de Planejament d'aquest terme municipal, de data 23 de novembre de 1.995, sobre les al.legacions produïdes a la fase d'exposició pública de l'Aprovació Inicial de la referida Revisió, després del tràmit d'informació pública.

Acte seguit, va prendre la paraula el Sr. Batle per donar les oportunes i amplies explicacions als assistents sobre el tema.

A continuació, intervení la Sra. Catalina Castelló del Grup Municipal del Partit Popular demanant una explicació sobre l'al.legació núm.9 referent a uns terrenys al final del carrer Morell.

El Sr. Batle li donà amplia explicació del tema i de la estimació parcial de l'al.legació en quan al nou ajust dels terrenys que s'efectuava en les alineacions del carrer Cervantes.

El Sr. Jaume Mestre del Grup Municipal Independents de Maria va prendre la paraula per manifestar que la edificabilitat que es donava a la "zona húmeda" de Montblanch li pareixia molt poc restrictiva.

El Sr. Batle indicà que, en aquest tema, el que s'havia fet era seguir els criteris establerts al Pla Territorial Parcial de la Mancomunitat, que estava en fase de tramitació.

Intervení a continuació el Sr. Antonio Torrens del Grup Municipal del Partit Popular per afirmar que la present Revisió de les NN.SS en quan al tema de l'edificabilitat en sol no urbanitzable era molt restrictiva i que per tant, hi hauria descontents i que ateses les diferents i al seu criteri, discriminatòries possibilitats edificatòries que contempla la normativa en el referit sol no urbanitzable, es podrien crear problemes i desigualdats.

El 3er. Tinet-Batle, Sr. Joan Carbonell replicà i donà una explicació detallada argumentant l'existència de diferents zones a protegir en el sol no urbanitzable, així com dels seus distints paràmetres.

Finalment, el Sr. Batle senyalà que una vegada confirmats els criteris i solucions generals per a l'elaboració de la Revisió de les NN.SS. i vist que s'havien seguit totes les formalitats així com que s'havien introduït les corresponents rectificacions en base a les al·legacions estimades, sense que això suposés cap mena de modificació substancial, procedia dur a terme l'aprovació Provisional.

S'aprovà per majoria absoluta: 6 vots a favor, els dels Sr. Quetglas, Sr. Carbonell, Sra. Torelló, Sra. Bergas, Sr. Mestre i Sr. Batle D. Rafel Oliver i 3 abstencions: Dels Srs. Torrens, Sr. Mulet i Sra. Castelló, donant-se, per tant, la majoria absoluta legal requerida per l'art. 47.3. i) de la Llei 7/1985, de 2 d'abril.

6é.- AL·LEGACIÓ/INFORME AL PLA TERRITORIAL PARCIAL DE LA MANCOMUNITAT DEL PLA DE MALLORCA.-

Acte seguit, i després de breu explicació per part del Sr. Batle, ja d'entrada, proposà que el punt quedés pendent sobre la mesa i que es convocaria una sessió plenària extraordinària dins el mes de Gener de 1.996 per analitzar el referit Pla Territorial Parcial.

Per unanimitat, s'acordà deixar pendent sobre la mesa el punt pels motius indicats.-

7é.- PRECS I PREGUNTES.-

En aquest apartat es formularen els següents:

1er.- El Sr. Jaume Mestre del Grup Municipal Independents de Maria va formular les següents Preguntes:

- En primer lloc, preguntà al Sr. Batle si hi havia cap actuació prevista per enratjolar la Plaça de Dalt ?

* El Sr. Batle indicà que el Tècnic de Patrimoni de la Mancomunitat del Pla a principis de l'any 1.996 elaboraria un "planning" d'actuacions i llavors es podria fer l'actuació prevista a la Plaça de Dalt.

- En segon lloc, preguntà al Sr. Batle sobre el canvi D'Assistent Social.

* El Sr. Batle li manifestà que efectivament i per acord adoptat per la Mancomunitat del Pla, s'havia aprovat un sistema de rotació de les Assistentes Socials, i per tant, hi havia una nova Assistent Social.

Intervení la Sra. Antònia Torelló, 2on. Tinent-Batle i Regidora de Sanitat i Benestar Social indicant que la nova Assistent Social s'anomenava Margalida Rosselló i que tendria les assistències al Municipi el mateix dia que fins ara, es a dir, cada dijous de 9 a 14 hores.

- En tercer lloc, preguntà sobre la manca d'execució o compliment d'acords plenaris adoptats anteriorment:

a) Referent al Reglament de Participació Ciutadana.

Demana perquè no s'havia resolt la Moció sobre el tema i per tant, no s'havia convocat ni format cap Comissió sobre el tema; significant que el que pretenia era de cercar un mecanisme per motivar a la gent a la participació municipal. El Sr. Batle li contestà que podia establir la data i hora per

convocar la reunió, deixant el Sr. Mestre en mans del Batle la convocatòria de la pertinent reunió. Finalment, el Sr. Batle indicà que a finals del proper mes de Gener de 1.996 es convocaria.

- b) Referent a l'acord de col·locació d'un Punt Verd al Municipi.

* El Regidor d'Infraestructura Municipal i Medi Ambient, Sr. Joan Carbonell intervingué per donar una explicació sobre l'assumpte del Punt Verd. Indicà que en, un principi, s'havia pensat amb l'ubicació a l'antic " Matadero ", per esser més cèntric i al mateix temps eliminar un punt dolent, però que es necessitava l'autorització del Departament de Carreteres del Govern Balear per a la seva ubicació al lloc senyalat. Finalment, manifestà que encara no hi havia consignació pressupostària per part del Govern Balear.

Així mateix, el Sr. Batle afegí que quan es comuniqués la concessió de la subvenció es convocaria una reunió per parlar-ne i decidir l'ubicació exacte i concreta del Punt Verd.

c) Sobre l'acord de creació de la Borsa de Treball.

Demana perquè no s'havia enviat a la Mancomunitat. El Sr. Batle li contestà que encara no s'havia produït la necessitat de disposar de gent per tasques puntuals. Acte seguit és suscità un debat amb intervenció de quasi tots els Regidors, arribant-se a la conclusió de que la necessitat de realitzar tasques puntuals només es produïa amb ocasió de la celebració de les Festes de la Mare de Déu, per la qual cosa el Sr. Jaume Mestre manifestà que el que volia es que és donés compliment a la Moció aprovada pel Plenari i per tant, que les tasques puntuals que es realitzessin per a les Festes, col·locar cadires i el paperi, per exemple, es fessin públiques amb antelació i així donar l'oportunitat, als joves i altra gent, de poder realitzar-les.

Acte seguit, el Sr. Batle manifestà que assumia el compromís

de fer un ban i/o una crida per realitzar les feïnes puntuals que necessités l'Ajuntament a les properes Festes de la Mare de Déu de 1.996.

2on.- El Sr. Antoni Mulet del Grup Municipal del Partit Popular va formular els següents Precs:

a) El Prec de que és procedís a arreglar la farola del carrer de Sa Tanca cantonada al carrer Nou. El Sr. Batle ho apuntà per cursar l'avís.

b) El Prec de que és procedís a arreglar i/o tapar els "clots" existents al Camí de Son Xigala (al final del Carrer Major), al Camí de Son Canet, al Camí d'en Roterres i el Camí a on està ubicada la fàbrica de " Vibrados de Maria de la Salut". El Sr. Batle li contestà que és miraria d'arreglar i adecentar els clots quan arribés el seu moment.

3er.- La Sra. Catalina Castelló del Grup Municipal del P.P. preguntà a què obeïa la presència al Municipi de tanta força de la Guàrdia Civil el passat dimarts dia 12 de desembre, per la nit. El Sr. Batle li contestà que no tenia informació oficial al respecte, però que pareixia que la seva presència formava part de la campanya- que conceïa per la premsa- que es desenvolupava a la part forana de lluita contra la droga i la venda d'alcohol als menors d'edat.

HISTÒRIES PER A INCITAR A L'INSOMNI (I)

DEL DESAMOR A L'INFINIT

"De vegades, pensam massa;
però sentim molt poc".

I ARCADI I JO

Arcadi: "és petit, suau; tan bla per fora que es diria tot de cotó, que no duu ossos. Només els dos miralls de gaietà dels seus ulls són durs com escarabats de cristall negre".

Una estança de vellut. Una estada estreta i fosca com els confins de la solitud. Una habitació humida, sí, molt humida; encara que agradable, entranyable; assemblant-se al viure dins una balma submarina, dins les aigües més pregonès d'una incògnita mar.

Una cambra sense vistes, on les finestres llampurnegen per la seva absència i l'entrada roman sempre bloquejada, taponada. No és una càrrec, ni presó, ni tan sols de cartó; perquè com més temps duc ací, més forta i millor em sent. Encara que amb el passar del temps més angosta em sembla. Però pregunt: on som?

Sovint intent recordar el que m'ha passat, el meu esdevenir anterior als darrers quatre mesos que és el temps que duc dins aquest habitatge; però mai no ho aconseguisc. Per què? Patiré qualche problema d'amnèsia?

No estic sola. En l'únic que em cap absoluta certesa és que no estic sola. Fins on arrib a recordar, ací hi ha sempre, amb mi, el meu company, ara amic i ja l'apreci com un germà. L'estim, sí, l'estim. El necessit. Quan acaron el seu cos nuu, not la suavitat de la seva pell. Una pell humida i llanuda. Quan intent abraçar-lo s'esquitlla com un autèntic peix dins de l'aigua.

Arcadi és més tímid i feble; de vegades fins i tot em sembla malat, fràgil com una copa de cristall. Amb dificultats deixa escapar unes esquifides paraules. Viu molt embadalit. Jo a cada instant intent rompre aquesta, per ventura maleïda, barrera de silenci. Tot just comen- ta sobre el passat, present o futur. A mi especialment m'encanta xerrar sobre el futur, no puc resistir-me al desig de tafaeria, potser propi de la meua feminitat i que per instants m'acorrerà. Som optimista sobre el futur. ¿Alguna vegada afranquirem aqueixa porta de silenci i aïllament, deixarem aquest enclaustrament de vulgar eremita, qui sap si necessari? Un instint o, tal vegada, la

meua intuïció femenina em confessa que aquest habitatge no limita la totalitat de l'existència.

Malgrat viure sumptuosament, el plaer i la curiositat de conèixer món ens abasta, ens consum. Han d'existir uns altres éssers com nosaltres, amb una major o millor experiència, amb un esperit nítid i diàfan; amb ànsies de fer el bé i d'estimar els proïmes, sinó semblants.

A mesura que transcorre el temps, sent que el meu cos s'espandeix per moments, que adquireix més força i consistència, que els meus músculs guanyen tonicitat i els meus moviments perden la seva feixuguesa. La meua ment pareix més lúcida i ràpida.

L'habitatge, malgrat el seu magre espai, el compartim a gust, germanament; el mateix que la taula. La taula està sempre disposada amb les pertinents provisions a qualsevol hora per molt que mengem. Existeix un element que ens desperta ambivalència. És el cordill que, com una cadena, ens lliga a la taula. Ens limita els moviments, però alhora ens guia dins aquest món. Un món d'ombres i penombres. Ens separa i ens uneix a un mateix temps, que es diria que constitueix el nostre fil vital. Hi ha moments que ens uneix tant que ens embolicam amb els cordons d'ambdós. Serem, de veritat, com ànimes bessones, encadenades?

Potser siguem cecs, encara que en aquest món no es pugui confirmar. És un món de penombres vermelles i blaves que no coneix la claredat del sol, ni els llambrejors de quietesa d'un cel amanit d'estels. Sí, distingim la llum i els colors dels nostres sentiments en oposició a l'obscuritat de la cambra. Malgrat tot, és un món meravellós, sota la custòdia d'un misteriós protector.

Sovint intent parlar amb Arcadi. Però en aquests instants únicament record que hi hagi hagut, tan sols, un distès diàleg.

-Què passarà després? Què ens oferirà el demà? És això un secret? Quan sortirem, què faràs, Arcadi?

-No ho sé, no ho sé. Ací visc bé, crec ser feliç. Ens preuam, ens estimam. Quan em pos la mà al cor per trobar respostes no el sent; no sé si, en veritat, palpita. No sé si l'exterior serà millor.

-Com no ha de ser millor l'exterior, Arcadi? A veure, digues-me.

-No ho sé..., no ho sé..., tal vegada tinguis raó (i es quedà dormit)

Quan es va adormir un arc de Sant Martí acolorí els seus somnis. Em contagià la son. Convivim tan íntimament que experimentam els sentiments i

sensacions de l'altre, no com a propis, però sí com una cosa avinent i familiar.

Un renou eixordador. Confosa em despert. Un sisme. Un so esborronador. Cerc Arcadi. El sent i no diu res. Sembla espantat. La porta és abatuda. Apareix la llum, encara que a llambrejos. La sent, la identific. Una estranya llum com a còmplice de l'horror. Serà la benvinguda de la llum del sol? Un renou eixordador.

-Arrrr... Arcadi, a la fi coneixerem els nostres estimats i anhelants semblants.

-No ho sé... tal vegada... sí.

Un enorme monstre d'acer penetra. Por, tenc por. L'atmosfera desprèn un aire de terror. Crid Arcadi i no em contesta. El mir i veig que, com jo, està aterrit, plora i es refugia en un racó de l'habitació.

El trepant metàl·lic es dirigeix cap a ell. El crit i no em contesta, però sé que hi és allà. El renou em satura i ja no oesc si Arcadi plora.

El torn l'atrapa. L'arrabassa de soca-rel un braç. Dolor, sent dolor. Una pluja espessa i roja em brufa la cara. Arcadi gisca, gisca, gisca!, ja no gisca. El crit i no respon, no sent la seva presència. El mir i només aconsegueix distingir el seu despellissat i ja no viu cervell, a la seva trencada i escampada ànima.

Plor espantada, no sé què fer. M'agotzon a l'altre angle de l'habitació i esper. Què he de fer sinó? És tanta la meva impotència!. Per què? On serà el nostre protector? què farà per evitar-ho?

Els monstres metàl·lics temptegen a cegues; vacillen; a la fi em troben. Moriré, pressent que moriré. Moriré sense haver conegut ni tan sols el que és viure?. No tendré temps ni de creure en un món nou (i bo).

M'agafen. M'esbocassen, em capolen, em foraden el pit. Un ull. No. Els dos esclaten.

M'assoleixen el cervell, la meua ànima i els seus pensaments estan ferits. La realitat, tot el meu món, s'esvaeix. Per què? Quina justificació hi haurà?, pregunt. Ningú, pareix, em sent. Sembla apropar-se el silenci etern. Ens pretèn la diablesa dels somnis.

Tu, Arcadi "estàs sol en el passat. Però, que t'importa el passat a tu, que vius en l'etern, que, com jo, ací, tens en la teua mà, grana com el cor de Déu perenne, el sol de cada aurora?". Sí, ara ets infinit, ja ho ets, no sols en el cíclic viure d'alguna recordança.

Fa un temps que no percep l'Arcadi. El meu fil vital es difumina. No pens. El darrer que sent és un tifó d'aire que m'absorbeix. Els insectes de l'enteniment s'arremolinen amb mi. Els escarabats potejats de la memòria, els vermels llàmbrics de la intel·ligència, la

papallona desalada de la imaginació. L'ànima ja no és ostatge dels pensaments, però qui sap si captiva d'alguns somnis, on viuen com a pescadors d'ombres els defensors de l'oblit, pescant dins la mar de la incertesa. Vents. Vents assassins de sentiments em duen; vents homicides, assedegats de sang i vida; huracans d'inquietud, pelegrins nit i dia. Ja no res, no res, no som res. Silenci. Només silenci.

(Al fons, la llum)

II

LA VIDA EN UN SOMNI

Una llum com l'aurora, determinant el camí de retorn a la innocència, el més enllà de la infantesa.

-S'acaba per avui; assevera el tocòleg, alhora que es desfà dels blancs guants ensangonats.

-Perfectament (replica la infermera). El darrer per avui, un més; encara que doble (diu maliciosament).

-Anem al bar a prendre'ns un whisky doble, brindant per la satisfacció del deure complert (conclou macabrement el doctor).

A la paperera del racó hi ha abocades les despulles dels dos bessons. Plegats i capgirats reposen els pedaços del bessó major i de l'Arcadi (el cor, potser, l'abandonà per anar a palpitant a un altre lloc i a una altra ànima), confonent-se amb unes gases, diversos guants i unes clovelles de plàtan, amb un 18 de gener per llençol.

Aquell parell d'éssers, Annalisa i Arcadi, en altre temps fèrils i monstruosos, ara només viuen en el record de la memòria d'ells mateixos.

Créixer és morir un poc, però: totes les ànimes neixen?

Arcadi o la seva ombra, ja que ara són un mateix:

"¡Ay mísero de mí! ¡Ay infeliz!
Apurar cielos pretendo,
ya que me tratais así,
que delito cometí
contra vosotros naciendo..."

(I tal vegada algú els enyorà)

Mayo 1988/Maig 1995

Jeroni B. F.

CARRERANY ESPORTIU

EL MARIENSE REVISCOLA

Càntics de glòria hem de cantar aquest mes, pels resultats aconseguits i per la millora que hem vist, els darrers partits, en l'equip de 2ª regional.

Els resultats han estat els següents:

COLLERENSE 2 - MARIENSE 1

Partit que el MARIENSE va anar per davant fins als minuts finals. D'una jugada que hagués pogut ésser el 0-2 es va passar a l'empat a 1 gol i en la següent jugada el COLLERENSE va tornar a marcar, i acabà el partit amb el 2-1.

MARIENSE 2 BUNYOLA 3

Partit que faltant 5 minuts per acabar, amb un resultat de 0-3 i quan ja pareixia tot acabat, el MARIENSE va treure forces i va posar un 2-3 molt emocionant, però sense temps per capgirar el marcador.

VALLDEMOSSA 1 MARIENSE 1

Un punt aconseguia el MARIENSE, el primer des del mes d'octubre dins Ariany. El partit va ésser molt disputat i tens fins els darrers minuts.

MARIENSE 3 SON CLADERA 1

El MARIENSE va guanyar 3-1. Un partit amb molt

de coratge, fe, i entusiasme que demostrà que l'equip no és tant dolent com per anar a la cua de la classificació.

Ara quinze dies de repòs i passades les festes de Nadal, es reprendrà la competició dia 7 de Gener al camp del Lloret.

Des d'aquestes pàgines de FENT CARRERANY la JUNTA DIRECTIVA vol desitjar unes bones festes de Nadal

a tota la família del FC MARIENSE.

MOLTS D'ANYS!

Josep Ferriol Torelló.

FUTBOL ALEVIN

Dia vint-i-vuit d'octubre començà la lliga de futbol alevín per a l'equip de Maria. Aquesta lliga que compta amb el patrocini del Consell Insular de Mallorca la juguen al lots de 10 a 12 anys. La plantilla de l'equip de Maria està formada pels següents jugadors: Porter: Samuel Lozano. Defenses: Miquel Mas, Toni Xavier Moreno, Pere Ribes, Cristòfol Barceló, Toni Vadell, Pep Vanrell i Tomeu Quetglas. Mitjos: Joan Cladera, Miquel Ferrer, Sebastià Gelabert, Joan Font i Toni Bunyola. Davaners: Diego Martínez, Oriol Grau, Toni Frontera i Mateu Mestre. Com a entrenadors tenen en Miquel Ferriol i Joan Miquel Bergas. La temporada l'han començada amb molta il·lusió i amb uns resultats esperançadors:

Llubí - Mariense	1 - 5
Mariense - Son Servera	4 - 2
Poblense - Mariense	6 - 2
Mariense - Pollença	0 - 6
Margaritense - Mariense	6 - 0
Mariense - Campanet	9 - 0
Mariense - Sineu	2 - 4
Badia CMSS - Mariense	7 - 0
Mariense - Alcúdia	4 - 4

Els desitjam tota la sort del món per al 96.

ESCACS

VINT ANYS D'ETERNITAT

Sembla que va ésser ahir. Un volta la cantonada del temps i el troba just allà: un tranquil diumenge 9 d'octubre de 1975. Però de llavors ençà ja han plogut un parell de metres cúbics d'aigua, el poble cada any s'ha anat fent nou i el Club d'escacs de Maria s'encamina cap als vint anys d'eternitat.

En els inicis d'aquesta existència, quan els déus eren déus i no raons d'anodins endevinaires, Prometeu tingué l'atreviment de rapissar el foc de l'Olimp. Però el que, en veritat, irrità els totpoderosos fou que segrestà la deessa Caissa, nimfa i protectora dels escacs. Filla d'Apol·lo (el déu de la llum) i d'Atenea (deessa de la intel·ligència i de la guerra justa), companya del cor de les deu muses de les Belles Arts, cor que presidia el seu pare. Amb ella s'endugué el tauler quimèric del coneixement i les 32 peces, rèpliques dels personatges del l'Olimp. D'allà ençà en el cel es juga als escacs a cegues.

Caissa i Prometeu davallaren de l'Olimp pel Sagarmatha i posaren peu a terra a l'enigmàtica Índia, d'ací que erròniament molts d'historiadors la considerin el bressol dels escacs.

Els escacs, fins aquells moments, patrimoni exclusiu dels déus, van ésser transmesos als homes, que començaren a alenar les primeres flaires d'eternitat. La famosa ambrosia dels déus no és altra cosa que les sensacions que ens deixen els escacs. El just premi pel Club d'Escacs de Maria serà el mateix que el dels herois: l'eterna immortalitat (la tan esmentada longevitat de Matusalem fou d'una exigua immortalitat de 969 anys, la del seu padrí Jared de 962, i n'Adam només arribà a 930 anys, i del qual ben bé es podria dir que morí en plena adolescència).

Els déus, després de la gosadia de Prometeu, per tal de castigar els homes, maquinaren la tafanera Pandora; la primera i, per a mal dels misògins, no darrera dona.

I des d'aquell instant, la humanitat enyora un món mitològic, digne de ser viscut a una jove Terra. Un món d'homes. On homes amb homes no en fan de bones. On la humanitat mostra símptomes de demència senil, pròpies de l'ancianitat de la ja vella Terra. Un món mal enteulat. Un món on es prefereix ésser rei a la Terra, que peó, el fidel vassal, en el cel. Un món amb els fonaments assentats a les calderes de l'avern, on l'escaquer de la vida ha crivellat pels quatre cantons. Un món on els manejos, litigis i tafanejos balcànics, fins ahir sinònims d'erupció, es solucionen en tres setmanes per la prepotència comercial i del màrqueting electoral, cosa que demostra que poden més que les armes i actituds conciliadores d'organismes internacionals en quatre anys. El tímid follet de la consciència ens demana: per què podent odiar no estimen els homes?

Sí. Encara que no pintin de roig el cel vivim dins un infern.

ESCACS - ACTUALITAT

Irregular actuació dels escaquistes mariers als Campionat Individual de Mallorca

Durant el darrer trimestre de l'any que acabam de passar (vuit dissabtes, vuit partides), cinc escaquistes ens han representat a Manacor amb una desigual campanya.

Miquel Mascaró ha quallat una bona actuació, pecant una mica d'heteròclita. Malgrat ésser el darrer ELO de la primera categoria (l'únic jugador de primera que no en tenia) ha aconseguit uns meritoris quatre punts, compartint els llocs del 21è al 27è, d'un total de 49 inscrits.

Els escolars s'han portat bé. L'actuació de Catalina Buñola (4 punts) ha estat acceptable, tirant a bona. La d'en Pere Joan Ribas (4,5 punts) ha estat la més destacada i prometedora; sens dubte, el millor del Club d'Escacs en aquest campionat.

I les figures? Aquells en qui s'havien dipositat les esperances d'una millor classificació han decebut i els resultats han estat desoladors. Monserrate Munar, un ex-primera, només ha aconseguit uns exigus 4,5 punts a segona categoria. I Jeroni Bergas 3,5 punts a preferent, quedant abocat a compartir una pobra posició 22ena-33ena, de 43 inscrits. Segurament el desempat pel Sistema Bucholz el relegaran a prop de la 30ena. El campió absolut fou Lester Tattersall, amb 6,5 punts, asidu participant als tornejos organitzats pel Club d'Escacs Maria, i guanyador del XII Torneig Obert Mare de Déu-92.

IX Torneig de Semi-Ràpides

Aquest Nadal, per primera vegada en nou anys, no hi haurà el clàssic torneig de partides a quinze minuts. Ens hem confiat i ens hem adormit, i ens han trepitjat les dates. No quedarà més remei que ajornar-lo al segon trimestre, quan hi hagi dates disponibles.

Eleccions al Club d'Escacs

El proper diumenge 21 de gener es celebraran eleccions a la presidència del Club d'Escacs Maria. Trobareu les bases de la convocatòria als distints taulers d'anuncis del poble.

Història del Club d'Escacs Maria de la Salut

Dia 9 d'octubre de 1999 farem els 20 anys. Ens comprometem a dur endavant l'elaboració de la història del club. Des d'aquí sol·licito a tots els jugadors, ex-jugadors, socis i simpatitzants l'aportació de tot tipus de "planilles", fotos, anècdotes i ressenyes, destacant els fets més importants d'un jugador o del Club.

I recordau-ho bé: els escacs són un esport per a tota la vida i per a la resta de l'eternitat.

Jeroni Bergas F.

ASSEMBLEA GENERAL DE FENT CARRERANY

El proper dia 13 de Gener es celebrarà a Ca'n Gaspar l'Assemblea General Anual de l'Associació FENT CARRERANY a partir de les 20,30 hores en primera convocatòria i les 21,00 en segona.

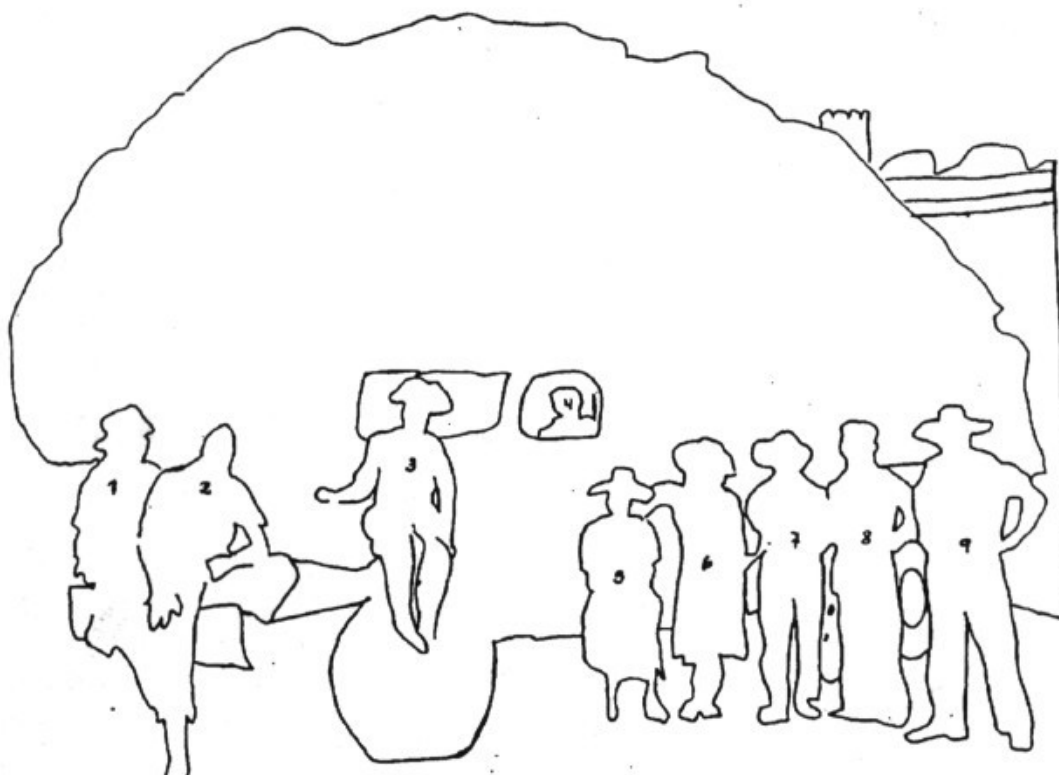
L'ordre del dia serà el següent:

- Aprovació de l'acta anterior.
- Aprovació, si és oportú, de la liquidació del pressupost de l'any 1995.
- Balanç de les activitats realitzades durant l'any 1995.
- Proposta d'activitats a realitzar per l'any 1996.
- Aprovació del pressupost per l'any 1996.
- Precs i preguntes.

L'Assemblea és el contacte més directe dels associats amb la Junta Directiva i seria bó que la participació fos alta.

VOS HI ESPERAM, HI HAURÀ SOPAR PER A TOTS ELS ASSISTENTS

CALENDARI DE FENT CARRERANY

Perquè pogueu conèixer les persones que surten al nostre calendari, aquí teniu els noms dels identificats:

1.- Pere Mas 2.- Joan "Saviner" 3.- Llorenç "Varela" 4.- Joan "Monget" 5.- Francisca Vanrell 6.- Martina Morey 7.- Miquel Fiol 8.- desconegut 9.- Guillem "Revull".

La foto, feta per Mestre Pere des Retrats, és a Son Fiol, l'any 1952.